

Knjižnični konzorciji – svrha i važnost

Maja Jokić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb

Maja Jokić, 26. veljače 2003.

Knjižnični konzorciji

- skup dviju ili više knjižnica koje zajedno rade na rješavanju nekog od svojih problema
- neformalni i formalni
- u konzorciju knjižnice zadržavaju svoju autonomiju
- suradnja u konzorciju samo je jedna od djelatnosti knjižnice

Knjižnični konzorciji

- korištenje zajedničkih usluga i servisa
- zajednička nabava fondova, na različite načine
- uzajamna katalogizacija građe
- edukacija knjižničnog osoblja i korisnika

Knjižnični konzorciji

- motivi
 - najčešće ekonomske naravi
 - financiranje knjižnica i dostupnost izvora znanstvenih i stručnih informacija

Kratak povijesni pregled konzorcija

- prvi konzorciji: prije više od 100 godina, SAD
 - I faza - kraj 19. st.(ALA - Cooperation Committee ▲ Committee on Coordination)
 - Library of Congress - početkom 1900. kooperativna katalogizacija
 - Triangle Research Libraries Network (3 knjižnice u North Carolina)

Kratak povijesni pregled

- različiti tipovi knjižnica u SAD-u, konzorciji - podjela fondova
- pojavom automatizacije u knjižnicama (šezdesete godine XX st.) - konzorciji - jedini način nabave skupih integriranih knjižničnih sustava
- danas - nabava i dostupnost elektroničkih izvora informacija

Knjižnični konzorciji

- konzorciji sveučilišnih knjižnica - kao dio širih akademskih zajedničkih aktivnosti-knjižnica sa središnjom ulogom
- knjižnični konzorciji u svijetu danas -
 - dolaze u različitim oblicima
 - samo pojedini tipovi knjižnica
 - različiti tipovi knjižnica, npr. akademske i gradske knjižnica - “multi-type consortia”

Konzorciji o konzorcijima

- International Coalition of Library Consortia (ICOLC) - "to share information and to develop larger-scale agendas among themselves" - 1997. god. I. skup
 - u SAD-u se sastaju 2 puta godišnje
 - u Europi - 1 put godišnje

<http://www.library.yale.edu/consortia/>

Članstvo u konzorciju

- članstvo je obično obvezujuće
- određena financijska ulaganja
- aktivnosti i vrijeme knjižničnog osoblja
- uvjet uspjeha konzorcija su **AKTIVNOSTI ČLANSTVA!**

Upravljanje knjižničnim konzorcijem

- radna skupina za upravljanje konzorcijem
 - najčešće je čine ravnatelji knjižnica članica
 - manja skupina koja donosi odluke i osoba koja ih predstavlja
 - Izrada plana rada
 - Pregovori s agregatorima ili vendorima izvora informacija
 - Pregovori s financijerima

Financiranje knjižničnih konzorcija

- primjer SAD - različito, ovisno o tipu konzorcija
 - članstvom, vladinim tijelima, sponzorstvom i td.
 - europske zemlje - centralno financiranje, vlada odnosno odgovarajuća ministarstva

Svrha osnivanja knjižničnih konzorcija

- podjela resursa/izvora informacija
- zajedničkim sredstvima postizanje bolje cijene
- jači utjecaj na kvalitetu “proizvoda”
- pomoć vendorima i izdavačima u usmjeravanju njihove politike
- usmjeravanje razvoja usluga i službi u knjižnicama

Mogući model knjižničnih konzorcija u Hrvatskoj za akademsku razinu

- radna skupina za upravljanje konzorcijem
 - predstavnik NSK
 - predstavnici ostalih sveučilišnih knjižnica
 - predstavnici većih knjižnica po područjima
 - predstavnik MZT-a
- knjižnice članice konzorcija
- CARNet

Mogući model organizacije knjižničnih konzorcija u Hrvatskoj za akademsku razinu

- centralno financiranje (MZT)
- centralno administriranje i priprema (NSK?)
- suradnja članica knjižničnih konzorcija
 - donošenje odluka
 - suradnja na nacionalnoj razini i prema zajedničkim interesima

Zadaci Radne grupe za konzorcije

- izbor izvora informacija
- pregovaranje s proizvođačima/agregatorima
- administriranje
- edukacija i promoviranje korištenosti
- praćenje korištenosti
- povećanje i poboljšanje korištenosti elektroničkih izvora informacija

Izbor izvora informacija

- praćenja tržišta znanstvenih informacija
- istraživanje potreba korisnika
- praćenje korištenosti i traženosti pojedinih izvora informacija

Pregovaranje (licence)

- pregovaranje oko licenci (uvjeti, cijene)
- provjera uvjeta i cijena
- provjere zakonitosti
- potpisivanje ugovora i pogodbi
- stvaranje knjižničnih konzorcija (rad s knjižnicama-vrijeme!!)
- praćenje razvoja ovog područja u svijetu
- suradnja na međunarodnoj razini i razmjena iskustava

Administriranje

- svi poslovi vezani uz financiranje
- informacije o konzorciju (IP područja, kontakt osobe, strukutra korisnika i sl.)
- ažuriranje i praćenje baza podataka, serveri i sl.

Edukacija i promoviranje korištenosti

- organiziranje edukacije za knjižnično osoblje
- promoviranje, marketing za korištenje
 - prema krajnjim korisnicima
 - prema potencijalnim korisnicima
 - prema sveučilišnoj administraciji
- materijali s informacijama
 - brošure, plakati, sažeti prikazi uvjeta licenci i sl.

Praćenje korištenosti

- prikupljanje statističkih podataka o korištenosti na razini cijelog konzorcija
 - Koji izvori se koriste
 - Na kojoj razini (bibliografska, prošireni zapis sa sažetkom, full-text (koji format isl.)
 - na osnovi dobivenih podataka organiziranje edukacije i promoviranje korištenosti

Mogući pravci razvoja

- konzorcijalno nabavljeni elektronički izvori informacija - dio “nacionalne” digitalne knjižnice
- pristup fondovima svim potencijalnim korisnicima (ID ili lozinika)
- pojednostavljen pristup fondovima preko portala - edukacija knjižničara i korisnika
- centralno financiranje

Prvi konzorcij hrvatskih knjižnica

- Proquest ABI/INFORM Global (860 full-text časopisa)
 - NSK i sveučilišne knjižnice (Osijek, Split i Rijeka)
 - Zagreb: NSK, Ekonomski fakultet, Ekonomski institut i Fakultet organizacije i informatike Varaždin

Prvi konzorcij hrvatskih knjižnica

- **Osijek:** Gradska i sveučilišna knjižnica i Ekonomski fakultet
- **Split:** Sveučilišna knjižnica, Ekonomski fakultet, Veleučilište, Fakultet za vanjsku trgovinu i turizam Dubrovnik, Veleučilište Dubrovnik
- **Rijeka:** Sveučilišna knjižnica, Ekonomski fakultet, Veleučilište, Fakultet za turistički i hoteljerski menadžment Opatija, Sveučilišna knjižnica Pula i Fakultet ekonomije i turizma Pula.

Primjeri konzorcija za CAB abstracts i Biological Abstracts

- .Agronomski fakultet Zagreb
- .Institut za turizam i poljoprivredu Poreč
- .Institut za jadranske kulture Split
- .Institut za oceanografiju i ribarstvo Split
- .Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb
- .Poljoprivredni fakultet Osijek
- .Poljoprivredni institut Osijek
- .Prirodoslovno-matematički fakultet Zagreb - Odsjek biologija
- .Šumarski fakultet Zagreb
- .Šumarski institut Jastrebarsko
- .Veterinarski fakultet Zagreb
- .Visoko gospodarsko učilište Križevci
- .Prehrambeno-biotehnološki fakultet Zagreb
- .Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek

Konzorcij knjižnica zagrebačkog sveučilišta

- CSA (Cambridge Scientific Abstracts)
 - ASFA
 - Art Bibliographies Modern
 - British Humanities Index
 - LISA
 - Language & Linguistics Behavior Abstracts
 - Sociological Abstracts
 - Social Services
 - Physical education Index
 - Worldwide Political Science Abstracts

Postojeća konzorcijska suradnja

- NSK
- MZT
- CarNet/knjižnice prirodoslovlja

Moguće rješenje problema

- Radna skupina za knjižnične konzorcije - na čelu s NSK - veća dostupnost znanstvenih informacija svim potencijalnim korisnicima
- MZT - aktivno sudjelovanje s centralnim financiranjem
- Računalna potpora CARNet